



กรมควบคุมโรค
Department of Disease Control

**แนวทางการให้วัคซีนป้องกัน
โรคโปลิโอเสริมในพื้นที่เสี่ยง
จังหวัดชายแดนไทย - ลาว
กรณีพบการระบาดของ
โรคโปลิโอสายพันธุ์วัคซีน
ที่ประเทศลาว พ.ศ. 2568**



กองโรคติดต่อทั่วไป
กรมควบคุมโรค
กระทรวงสาธารณสุข



แนวทางการให้วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอเสริมในพื้นที่เสี่ยง จังหวัดชายแดนไทย - ลาว
กรณีพบการระบาดของโรคโปลิโอสายพันธุ์วัคซีนที่ประเทศลาว พ.ศ. 2568

ที่ปรึกษา

- | | |
|-----------------------------------|--|
| ๑. แพทย์หญิงดารินทร์ อารีย์โชคชัย | นายแพทย์ทรงคุณวุฒิกรมควบคุมโรค |
| ๒. นายแพทย์ยงเจือ เหล่าศิริถาวร | ผู้อำนวยการกองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค |

คณะผู้เรียบเรียง

- | | |
|--------------------------------|---|
| ๑. นายแพทย์ชนินันท์ สนธิไชย | กรรมการรับรองผลการกวาดล้างโรคโปลิโอ
การจัดโรคหัดและหัดเยอรมันแห่งชาติ |
| ๒. แพทย์หญิงปิยดา อังศุวัชรากร | หัวหน้ากลุ่มโรคติดต่อที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน
กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค |
| ๓. นางสาวพรนภา มักกะสัน | กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค |
| ๔. นางสาวจิราวรรณ เวฬุวนารักษ์ | กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค |

แนวทางการให้วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอเสริมในพื้นที่เสี่ยง จังหวัดชายแดนไทย - ลาว กรณีพบการระบาดของโรคโปลิโอสายพันธุ์วัคซีนที่ประเทศลาว พ.ศ. 2568

กันยายน 2568

การให้วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอเสริมในพื้นที่เสี่ยง เพื่อป้องกันการระบาดของโรคโปลิโอสายพันธุ์วัคซีนกลายพันธุ์ (Vaccine-Derived Poliovirus type 1 : VDPV1) ที่พบในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งพื้นที่ที่พบผู้ป่วยอยู่ทางตอนใต้ของประเทศลาว ทิศตะวันตกติดกับจังหวัดมุกดาหาร จังหวัดนครพนม จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานีของประเทศไทย โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเขตแดน และมีจุดผ่านแดนบริเวณชายแดนไทย-ลาว ที่ติดกับ แขวงสะหวันนะเขต จำนวน 2 จุด ตั้งอยู่ที่จังหวัดมุกดาหาร ได้แก่ จุดผ่านแดนถาวร สะพานมิตรภาพ 2 (มุกดาหาร - สะหวันนะเขต) และจุดผ่านแดนอำเภอเมืองมุกดาหาร ทำให้มีความเสี่ยงที่เชื้ออาจจะแพร่กระจายเข้ามาในประเทศไทยได้ โดยมีวัตถุประสงค์ในการณรงค์ในครั้งนี้ เพื่อยกระดับภูมิคุ้มกันของเด็กในพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาดของโรคโปลิโอให้สูงเพียงพอต่อการป้องกันโรคโปลิโอ และรักษาสถานการณ์ปลอดโรคโปลิโอในประเทศไทย

จากการประเมินความเสี่ยงการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโปลิโอเข้ามาระบาดในพื้นที่ประเทศได้อีกทั้งมีความเสี่ยงปานกลางถึงสูง ทั้งในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร และตามแนวชายแดน และความเสี่ยงเนื่องจากความครอบคลุมวัคซีนในบางพื้นที่ยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และระบบการเฝ้าระวังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ด้วยเหตุนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มระดับความครอบคลุมในพื้นที่ ป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโปลิโอเข้ามาระบาด และประชากรกลุ่มเสี่ยงที่เป็นเด็กไทยและต่างชาติมีภูมิคุ้มกันต่อโปลิโอ

แนวทางการดำเนินงาน

1. พื้นที่เสี่ยงในการณรงค์ให้วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอเสริม ดังนี้

- จังหวัดมุกดาหาร
- จังหวัดอำนาจเจริญ
- จังหวัดอุบลราชธานี
- จังหวัดนครพนม

2. รูปแบบการณรงค์ให้วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอเสริม : ใช้ selective SIA เป็นหลัก ซึ่งเป็นการให้วัคซีนในคนที่ไม่ใช่หลักฐานการได้รับวัคซีน หรือได้รับไม่ครบตามเกณฑ์ โดยมีขั้นตอน คือ

- ตรวจสอบประวัติการรับวัคซีน (immunization history)
- ให้วัคซีนเฉพาะผู้ที่ไม่เคยได้รับ / ได้ไม่ครบ / ไม่ทราบ / ไม่แน่ใจ

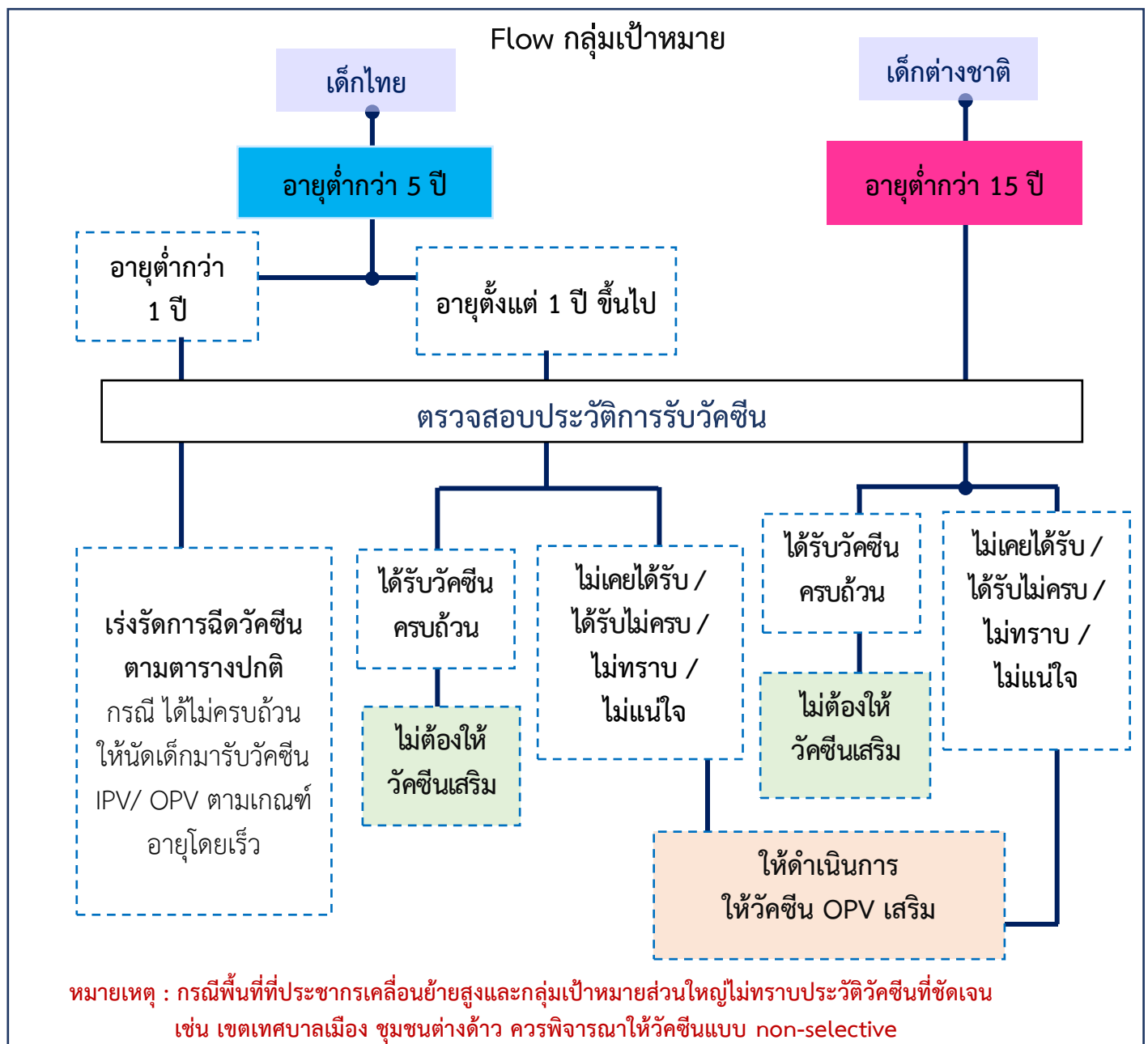
2.1 พิจารณารณรงค์ให้วัคซีนในทุกอำเภอ โดยเน้นพื้นที่ที่อำเภอที่มีพรมแดนติดกับพื้นที่การระบาดเป็นพื้นที่เป้าหมายแรก (First Priority Area) และเร่งดำเนินการโดยเร็ว

2.2 กรณีพื้นที่ที่ประชากรเคลื่อนย้ายสูงและกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ไม่ทราบประวัติวัคซีนที่ชัดเจน เช่น เขตเทศบาลเมือง ชุมชนต่างดาว ควรพิจารณาให้วัคซีนแบบ non-selective

3. กลุ่มเป้าหมายในการรณรงค์ : เด็กไทยที่อายุต่ำกว่า 5 ปี และเด็กต่างชาติที่อายุต่ำกว่า 15 ที่อาศัยในพื้นที่

กลุ่มอายุ	แนวทาง	วัคซีนที่สนับสนุน
เด็กไทย < 1 ปี	เร่งรัดการฉีดวัคซีนตามตารางปกติ	สปสช.
เด็กไทย 1- น้อยกว่า 5 ปี	ให้ OPV 2 โดส ห่างกันอย่างน้อย 4 สัปดาห์	กรมควบคุมโรค
เด็กต่างชาติน้อยกว่า 15 ปี	ให้ OPV 2 โดส ห่างกันอย่างน้อย 4 สัปดาห์	กรมควบคุมโรค

4. การดำเนินการ ณ จุดผ่านแดน กรณีผู้เดินทางมาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ขอให้ตรวจสอบข้อมูลประวัติการรับวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ ในเด็กไทยอายุต่ำกว่า 5 ปี และเด็กต่างชาติ อายุต่ำกว่า 15 ปี หากพบเด็กที่ได้รับวัคซีนไม่ครบ หรือไม่แน่ใจว่าเคยได้รับวัคซีนโปลิโอมาก่อน ควรแนะนำให้เข้ารับวัคซีนให้ครบถ้วนตามช่วงอายุโดยเร็ว



5. กำหนดการดำเนินการรณรงค์

- รอบที่ 1 : ภายในเดือนกันยายน 2568
- รอบที่ 2 : ภายในเดือนตุลาคม 2568

ทั้งนี้ พื้นที่ที่สามารถกำหนดการรณรงค์ตามความเหมาะสมของสถานการณ์การระบาดความเสี่ยงของพื้นที่ และความเร่งด่วนการตอบโต้สถานการณ์โรค รวมถึงสถานการณ์บริบทในพื้นที่

แผนการดำเนินการรณรงค์

กิจกรรม	ช่วงเวลา
1) สำรวจจำนวนกลุ่มเป้าหมาย / จำนวนวัคซีนที่ต้องการใช้	ภายใน 5 ก.ย. 2568
2) จัดส่งวัคซีนไปยังโรงพยาบาลแม่ข่าย (CUP)	10 - 12 ก.ย. 2568
3) รณรงค์ รอบที่ 1 พื้นที่ที่สามารถกำหนดดำเนินการให้วัคซีน ให้เร็วที่สุด ภายใน 1 สัปดาห์หลังรับวัคซีน โดยเฉพาะจังหวัดมุกดาหาร พื้นที่เขตเมือง	ภายในเดือน ก.ย. 2568
4) รายงานผลการรณรงค์ทุกสัปดาห์ (ภายในวันศุกร์)	ก.ย. 2568
5) จัดส่งวัคซีนไปยังโรงพยาบาลแม่ข่าย (CUP) รอบที่ 2	7 - 8 ต.ค. 2568
6) รณรงค์ รอบที่ 2 พื้นที่ที่สามารถกำหนดดำเนินการให้วัคซีน ให้เร็วที่สุด ภายใน 1 สัปดาห์หลังรับวัคซีน โดยเฉพาะจังหวัดมุกดาหาร พื้นที่เขตเมือง	ภายในเดือน ต.ค. 2568
7) รายงานผลการรณรงค์ ทุกสัปดาห์ (ภายในวันศุกร์)	ต.ค. 2568

4. ตัวชี้วัดการรณรงค์

ระดับความครอบคลุมการได้รับวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอในช่วงการรณรงค์ฯ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 รายตำบล

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. การสำรวจกลุ่มเป้าหมาย

เนื่องจากจุดมุ่งหมายที่สำคัญในการให้วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอเสริม คือ เด็กในกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ ซึ่งเป็นเด็กที่มักจะได้รับวัคซีนไม่ครบตามเกณฑ์ หรือ พื้นที่ติดกับประเทศที่มีการระบาดของโรคโปลิโอ พื้นที่ที่มีความเสี่ยงจากการเคลื่อนย้ายประชากรและการอพยพประชากรจากพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคโปลิโอ รวมถึงพื้นที่เสี่ยงต่อการได้รับเชื้อโปลิโอกลับเข้ามาระบาดในประเทศไทย

ขอให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด แจ้งหน่วยงานในพื้นที่เสี่ยง ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลแม่ข่าย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ศูนย์บริการสาธารณสุข หรือศูนย์พักพิงชั่วคราว เพื่อทราบและให้ดำเนินการสำรวจจำนวนประชากรกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมและ ครบถ้วนมากที่สุด โดยเฉพาะเด็กที่เป็นกลุ่มแรงงานเคลื่อนย้ายหรือแรงงานต่างชาติที่อาจหลบซ่อนอยู่ในพื้นที่

ขอความอนุเคราะห์องค์การบริหารส่วนจังหวัด แจ้งหน่วยบริการในสังกัด ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หรือ สถานพยาบาลในสังกัด เพื่อทราบและให้ดำเนินการสำรวจจำนวนประชากรกลุ่มเป้าหมายอยู่ในพื้นที่ โดยแจ้งผลการดำเนินการไปยังสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ได้ทราบและรวบรวมต่อไป

- **กลุ่มเป้าหมายเด็กไทย อายุต่ำกว่า 5 ปี** ให้ดำเนินการสำรวจจริงในพื้นที่ หรือ รวบรวมจากฐานข้อมูลประชากรในพื้นที่ ที่แต่ละสถานบริการพิจารณาเห็นว่าครบถ้วนมากที่สุด เช่น รบ.1ก/3 บัญชีกลุ่มอายุทะเบียนราษฎร จปฐ. ทะเบียนรายชื่อเด็กในศูนย์เด็กเล็ก เป็นต้น

- **สำหรับกลุ่มเป้าหมายเด็กต่างชาติ อายุต่ำกว่า 15 ปี** ให้ดำเนินการสำรวจจริงในพื้นที่ และขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลประชากรกลุ่มนี้ ทั้งภาครัฐ เช่น สำนักงานแรงงานจังหวัด องค์การพัฒนาชุมชนและองค์กรเอกชนไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ที่ดูแลช่วยเหลือต่างชาติในพื้นที่และในศูนย์พักพิงชั่วคราว รวบรวม ตรวจสอบและติดตามเด็กเป้าหมายในกลุ่มแรงงานต่างชาติที่เคลื่อนย้ายเข้ามาอาศัยอยู่พื้นที่หรือหลบซ่อนอยู่ในพื้นที่ให้ครอบคลุมมากที่สุด

ทั้งนี้ ขอให้รายงานจำนวนประชากรกลุ่มเป้าหมาย โดยผ่านช่องทาง : <https://shorturl-ddc.moph.go.th/6CHEk>

2. การเบิกจ่ายและการคาดการณ์จำนวนวัคซีนที่ใช้ในการให้วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอเสริม

2.1 ชนิดวัคซีน

วัคซีนที่ใช้ในการรณรงค์ครั้งนี้ คือ วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอชนิดรับประทาน (OPV) ขนาดบรรจุ 20 โดส/ขวด

2.2 การคาดการณ์จำนวนวัคซีนที่ใช้ในการให้บริการ

วัคซีน OPV สำหรับรณรงค์

จำนวนวัคซีนที่ขอเบิก (ขวด)	=	$\frac{\text{จำนวนเป้าหมาย} \times \text{ตัวคูณการสูญเสียวัคซีน}}{\text{ขนาดบรรจุ}}$
----------------------------	---	--

โดย จำนวนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

อัตราการสูญเสียวัคซีน OPV = ร้อยละ 10 ; ตัวคูณการสูญเสียวัคซีน = 1.11

ขนาดบรรจุ = 20 โดส ต่อ ขวด

ดังนั้น จำนวนวัคซีน OPV ที่ขอเบิก (ขวด) =
$$\frac{\text{จำนวนกลุ่มเป้าหมาย} \times 1.11}{20}$$

20

ตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ที่รับผิดชอบจำนวน 30 คน ต้องใช้วัคซีนกี่ขวด

$$= \frac{30 \times 1.11}{20}$$

$$= 1.66 \text{ ขวด (ปัดเศษให้เป็น 2 ขวด)}$$

ดังนั้น จำนวนวัคซีน OPV ที่ต้องการใช้ คือ 2 ขวด

2.3 การจัดส่งวัคซีน

กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค จะดำเนินการ “จัดส่งวัคซีนสำหรับการรณรงค์ฯ ไปยังโรงพยาบาลแม่ข่าย เป็นราย CUP ขอให้ผู้รับผิดชอบประสานเภสัชกรผู้รับผิดชอบคลังวัคซีน เพื่อเตรียมพื้นที่จัดเก็บวัคซีน และการตรวจรับวัคซีน รวมทั้งการจัดทำบัญชีรับ-จ่ายวัคซีนแยกออกจากวัคซีน Routine

3. จัดทำแผนปฏิบัติงานในการรณรงค์ให้วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอเสริม (Micro-planning)

เพื่อความสะดวกในการให้บริการ ขอให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่จัดทำแผนปฏิบัติงานในการรณรงค์ (Micro-planning) แบบมีรายละเอียด

- 1) การรณรงค์แบบกำหนดจุดให้บริการในลักษณะการตั้งหน่วยบริการ โดยกำหนดวัน เวลา สถานที่นัดหมายให้ชัดเจน
- 2) การรณรงค์แบบออกให้บริการถึงหน้าประตูบ้าน (door-to-door) กำหนดทีมพื้นที่ขอบเขตรับผิดชอบของแต่ละทีม ตลอดจนกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานให้ชัดเจนและครอบคลุมทุกพื้นที่

รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือจากอาสาสมัครสาธารณสุข หน่วยงานภาครัฐ อาสาสมัครภาคประชาชน และเครือข่ายไม่แสวงหากำไรในพื้นที่ เพื่อให้มั่นใจว่าเด็กกลุ่มเป้าหมายทุกคนจะได้รับวัคซีนในช่วงรณรงค์

4. การประชาสัมพันธ์

เน้นประชาสัมพันธ์โครงการรณรงค์ให้วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอเสริมผ่านเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หอกระจายข่าว อสม. สื่อวิทยุภายในท้องถิ่น เครือข่ายองค์กรเอกชนไม่แสวงหากำไร (NGO) สโมสรโรตารีสากล และผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในการรณรงค์ให้มากที่สุด ทั้งนี้ สามารถดาวน์โหลดสื่อความรู้เกี่ยวกับโรคโปลิโอได้ทางเว็บไซต์กองโรคติดต่อทั่วไป

5. การบริหารจัดการวัคซีนรณรงค์

5.1 การบริหารจัดการวัคซีนรณรงค์ภายในจังหวัด

ขอความร่วมมือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบริหารจัดการวัคซีนภายในจังหวัด โดยเกลี่ยวัคซีนจากพื้นที่ที่มีวัคซีนเกินกว่าจำนวนเป้าหมายให้กับพื้นที่ที่มีวัคซีนไม่เพียงพอ เพื่อให้ใช้วัคซีนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

5.2 การบริหารจัดการวัคซีนรณรงค์ระหว่างจังหวัด

สำหรับจังหวัดที่ได้มีการบริหารจัดการเกลี่ยวัคซีนภายในจังหวัด แต่วัคซีนสำหรับการรณรงค์ยังไม่เพียงพอ ขอความร่วมมือสำนักงานป้องกันควบคุมโรคประสานงานจังหวัดในเขตรับผิดชอบ เมื่อเกลี่ยวัคซีนข้ามจังหวัด ในกรณีมีความจำเป็น

6. การรายงานผลการรณรงค์ให้วัคซีน

6.1 หน่วยบริการ บันทึกผลการให้บริการในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก (สมุดสีชมพู) พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลรายบุคคล (Individual record) ในโปรแกรมบันทึกข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข (ข้อมูล 43 แฟ้ม) วัคซีนรณรงค์ (Extra doses) ใช้รหัสวัคซีน 089 ชื่อวัคซีน OPVC (โอพีวีซี) รหัส ICD-10-TM Z24.0

กรณีวัคซีนที่ให้ตามแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ขอให้ใช้รหัสวัคซีนตามปกติ

6.2 หน่วยบริการ รายงานผลการให้บริการวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอเสริม (Summary report) ในพื้นที่เสี่ยง จังหวัดชายแดนไทย – ลาว กรณีพบการระบาดของโรคโปลิโอสายพันธุ์วัคซีนที่ประเทศลาว พ.ศ. 2568 ในทุกสัปดาห์ (ภายในวันศุกร์) โดยผ่านช่องทาง : <https://shorturl-ddc.moph.go.th/6CHEK> ของกองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค หรือ ตาม QR code ข้างด้านล่าง



ทั้งนี้ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด / สำนักงานป้องกันควบคุมโรค ติดตามผลการให้บริการวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอเสริมในพื้นที่เสี่ยง จังหวัดชายแดนไทย – ลาว กรณีพบการระบาดของโรคโปลิโอสายพันธุ์วัคซีนที่ประเทศลาว พ.ศ. 2568 โดยผ่านช่องทางข้างต้น

7. เอกสารรับรองการรับวัคซีน

ขอให้ผู้ให้บริการกรอกข้อมูลเอกสารรับรองการรับวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ (OPV) และมอบให้ผู้รับบริการ หรือผู้ปกครองเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน

	
เอกสารรับรองการรับวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ (OPV)	
การให้วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอเสริมในพื้นที่เสี่ยง จังหวัดชายแดนไทย – ลาว (SIA)	
กรณีพบการระบาดของโรคโปลิโอสายพันธุ์วัคซีนที่ประเทศลาว พ.ศ. 2568	

ชื่อ - สกุลผู้รับวัคซีน	อายุ
วันที่ได้รับวัคซีน (โดสที่ 1)	หน่วยบริการ
วันที่ได้รับวัคซีน (โดสที่ 2)	หน่วยบริการ

เอกสารที่เกี่ยวข้องในการดำเนินรณรงค์

เจ้าหน้าที่สามารถดาวน์โหลดเอกสารที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการรณรงค์ให้วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอเสริมในพื้นที่เสี่ยง จังหวัดชายแดนไทย - ลาว กรณีพบการระบาดของโรคโปลิโอสายพันธุ์วัคซีนที่ประเทศลาว พ.ศ. 2568 ผ่านทางเว็บไซต์ <https://shorturl-ddc.moph.go.th/sj5eh> หรือ ผ่าน QR Code ด้านล่าง โดยประกอบด้วยเอกสาร



